

Культура доби Української Революції

Рекомендаційний список літератури

УДК 011:930.85(477) Культура доби Української Революції [Текст]: рекомендаційний список літератури / укладач М.Б. Золотарева; КЗК «Міська бібліотека для дорослих» КМР.- Кривий Ріг, 2021.

З відродженням української державності у 1917 – 1920 рр. відбулися значні зміни у різних сферах культури. Закладалися основи державної підтримки подальшого розвитку українського мистецтва та літератури.

Рекомендаційний список літератури «Культура доби Української Революції» складається з 5 частин:

- Українська культура в історичному вимірі революційної доби;
- Образотворче мистецтво 1917-1921 рр.;
- Театральне та музичне мистецтво доби революції;
- Кіномистецтво України 1917-1921 рр.;
- Література доби революції;
- Видавнича справа періоду визвольних змагань 1917-1921 рр.

Показчик містить коротку довідку до кожного розділу, матеріал розташовано в зворотній хронологіє джерел.

В списку представлена література з фондів бібліотек КЗК «Міська бібліотека для дорослих» КМР.

Запропонований посібник адресується учням, молоді, бібліотекарям і всім, хто бажає більше дізнатися про історію України та розвиток її культури.

Українська культура в історичному вимірі революційної доби

Визвольна боротьба українського народу 1917-1921 рр. відкрила нову сторінку в історії культури. Крах Російської імперії з її багатовіковою централізаторською і русифікаторською політикою, боротьба за утворення суверенної української держави, глибокі соціально-економічні зрушення і пов'язана з цим хвиля сподівань та надій викликали духовне піднесення в суспільстві, яке проявилось у галузі культурного життя.

1917 рік дав могутній поштовх національно-культурному відродженню України, дозволив змінити традиційний погляд на мистецтво, літературу, музику. Творчість багатьох видатних українських митців того періоду можна вважати вкладом в світову культурну скарбницю.

До явищ духовної культури українського народу необхідно віднести монументальне мистецтво М. Бойчука і його школи, графіку Г. Нарбути, поетичну майстерність П. Тичини, М. Рильського, Г. Чупринки, театральну діяльність Леся Курбаса, а також музичні шедеври М. Леонтовича, Б. Лятошинського, Кошиця та ін.

Революція активізувала суспільно-політичну діяльність творчої інтелігенції. До складу Центральної ради увійшли відомі діячі української культури. Працюючи в Центральній раді, громадських товариствах творча інтелігенція продовжувала створювати мистецькі й літературні праці, здійснювати театральні постановки.

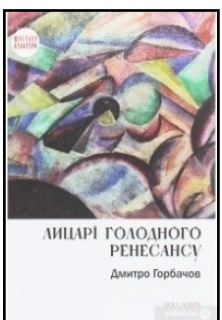
У цей час вперше було створено історичні праці з новими концепціями історії України, зокрема: «Ілюстрована історія України», «Коротка історія України», «Якої ми хочемо автономії» М. Грушевського; «Коротка історія України», «Про козацькі часи на Україні» В. Антоновича; «Історія Українського письменництва» С. Єфремова.

Основи, закладені в культурному будівництві в 1917 – 1920 рр., дали можливість у наступні роки підняти українську культуру на якісно новий рівень, який увійшов в історію під назвою «український Ренесанс». До цього слід також додати, що зміни у сфері культурного будівництва протягом періоду Української революції були складовою подібних загальноєвропейських культурних процесів, характерних насамперед для новоутворених національних держав, які з'явилися після закінчення Першої світової війни внаслідок національно-визвольної боротьби та розпаду імперій.

Бокань, В. Історія культури України [Текст]: навч. посібник / В. Бокань, Л. Польовий. — Київ : МАУП, 2002. — 354 с.

Посібник розкриває процес розвитку історії культури України, її народу, розглядає найбільш значні набутки, які увійшли до кращих надбань і досягнень слов'янських націй та цивілізованого світу. Історичний огляд культурних процесів дає змогу простежити розвиток культури України від давніх часів до сьогодення.

Горбачов, Д. Лицарі голодного Ренесансу [Текст] / Д. Горбачов ; упоряд. О. Сінченко. — Київ : Дух і літера, 2020. - 368 с. : іл. -(Постаті культури).

Явище «український авангард» вперше прозвучало на Заході у 1973 році на лондонській виставці «Tatlin's dream». Тоді там вперше були виставлені роботи світового рівня безвісних авангардистів України Василя Єрмилова й Олександра Богомазова. Це змусило згадати й інших відомих на весь світ майстрів, за походженням, вихованням, самосвідомістю та національними традиціями пов'язаних із Києвом, Харковом, Львовом, Одесою. Окрім зазначених, у книжці один за одним зринають портрети «найвірнішого сина України» Давида Бурлюка; поляка, який мав себе за українця, Казимира Малевича;

професора Київського художнього інституту і бандуриста Володимира Татліна; засновниці української школи конструктивістської сценографії Олександри Екстер; митців «Культур-Ліги»; феноменального скульптора Олександра Архипенка. Доповнена розлогіми культурологічними студіями й особистими спогадами автора книжка покликана представити читачеві цілісну картину витоків і формування українського художнього авангарду

Історія української культури [Текст] / ред. І. Крип'якевич. – 3-є вид., стер. – Київ : Либідь, 2000. – 656 с.

Автори книги подають основні відомості про розвиток українського письменництва, образотворчого мистецтва, театру та музики.

Історія української культури [Текст] / І. Крип'якевич, В. Радзикевич, М. Голубець [та ін.]; під заг. ред. І. Крип'якевича. – Львів: Вид. Івана Тиктора, 1937. – 718 с. : іл. – (Історична бібліотека).

Тиктора, 1937. - 718 с. : іл. – (Історична бібліотека).

Ця ґрунтовна праця створена видатними українськими вченими й мистецтвознавцями Іваном Крип'якевичем, Володимиром Радзикевичем. Миколою Голубцем, Степаном Чарнецьким та Василем Барвінським у 30-ті роки ХХ ст.

Факсимільне видання відтворює унікальне видання, що вийшло друком протягом 1936-37 рр. у Львові заходом одного з видатних будівничих видавничої справи на Західній Україні – Івана Тиктора.

В яскравій та доступній формі автори подають основні відомості про розвиток українського письменства, образотворчого мистецтва, театру та музики від княжої доби до першої третини ХХ ст. у тісному зв'язку із поступом українського суспільства.

Історія української культури [Текст] : навч.-метод. посібник / Н. М. Левицька, В. О. Колосюк, С. І. Береговий [та ін.] ; за ред. Н. М. Левицької, С. І. Берегового ; Нац. ун-т харч. технол. – Київ : Кондор, 2015. – 326 с.

Посібник “Історія української культури” з сучасних позицій дає широкі знання про генезис української культури, закономірності та тенденції її розвитку. Узагальнено риси окремих мистецьких епох, їх соціально-економічне, духовне підґрунтя. Приділено увагу теоретико-культурологічним аспектам, питанню національної ідентифікації, світоглядним засадам окремих епох, виділено їх основні здобутки та досягнення, проаналізовано динаміку історико-культурологічних змін.

Огієнко, І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу [Текст] / І. Огієнко. – К. : Довіра, 1992. — 141 с. : іл.

Улітку 1918 український вчений, митрополит, політичний, громадський і церковний діяч Іван Огієнко виступив засновником і став першим ректором Кам'янець-Подільського державного українського університету, в якому пізніше почав читати курс лекцій “Українська культура”.

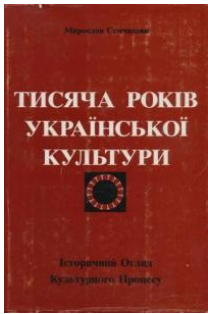
Саме за цими лекціями і видана ця книга. У ній містяться матеріали на тему культури давньої України, видання доповнене тематичними ілюстраціями, прикладами московського скорописного письма тощо.

Українське мистецтво та архітектура кінця XIX-початку ХХ ст. [Текст] / П. О. Білецький, Д. О. Горбачов, Е. О. Димшиць [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2000. – 240 с.

У книзі розглядаються малодосліджені проблеми розвитку українського мистецтва та архітектури на рубежі XIX-XX ст. Висвітлюються новаторські

пошуки та використання художніх традицій життя у різних регіонах України, творчість маловідомих або й зовсім невідомих митців. Досліджуються такі явища, як український модерн, український авангард, роль імпресіонізму в українському образотворчому мистецтві.

Семчишин, М. Тисяча років української культури [Текст]: іст. огляд культурного процесу / М. Семчишин. - 2-ге вид., фототипне. — Київ : Друга рука ; Фенікс, 1993. — 550 с. : іл.

У книзі висвітлено історичний процес, який визначав ідейне підґрунтя розвитку української культури у різних періодах історії, встановлено етапи розвитку цього процесу, визначено його особливості. Наведений огляд культурного процесу стане добрим довідником для всіх, хто цікавиться долею українського народу.

Чорна, С. Виставка "Мистецтво вільних: художня естетика Української революції 1917-1921" [Текст] /Світлана Чорна // Голос України. — 2021. — 22 вересня. — С.14.

Розвій музичного, театрального, образотворчого мистецтва, літератури, видавничої справи розповідає виставка "Мистецтво вільних: художня естетика Української революції 1917-1921".

У Києві на Хрещатику відкрилася виставка «Мистецтво вільних: художня естетика Української революції 1917—1921».

Шейко, В. Інтелігенція та влада України в першій половині 20-х років ХХ століття [Текст] / Василь Шейко // Вісник Книжкової палати.- 2020. -№ 6 червень.- С.17.

У статті розглянути процеси еволюції поглядів старої інтелігенції щодо влади та робітничо-селянських мас на початку 20-х рр. ХХ ст.

Аналізуються джерела та література, у яких, окрім іншого, йдеться і про українізацію у сферах культури під час Української революції 1917–1921 рр. Водночас основна увага приділяється характеристиці літератури щодо диверсифікації поглядів старої інтелігенції в процесі українізації при різних режимах, включно з радянським, який остаточно окупував Україну і який потім диктував науковцям свої ідеології і позицію взаємин зі старою інтелігенцією.

Янковська, О.В. Культурне життя в Україні у період національно-демократичної революції (1917-1920 рр.) [Текст] /О.В. Яновська // Укр. іст. журн.- 2005.-№ 2.- С.105.

Осташко, Т. З історії літературно-мистецького життя в Україні за часів Центральної Ради [Текст] / Т. Осташко// Укр.іст. журн.-1998.-№ 3.- С. 24.

1917 рік дав могутній поштовх національно - культурному відродженню України, дозволів змінити традиційний погляд на мистецтво, літературу, музику, зумовивши інтенсивне зростання нових явищ у художньому житті, пов'язаних з інтеграцією української культури у загальноєвропейський процес розвитку модерних стилів і напрямків. Творчість багатьох українських митців того періоду без застережень можна вважати вкладом у світову культурну скарбницю.

Кот, С. Втрати культурних цінностей у роки визвольних змагань (1917-1920) [Текст] / С. Кот // Розбудова держави.-1995.-№ 11.- С.53.

У загальній атмосфері хаосу та калейдоскопічної зміни влад періоду Української революції 1917-1921 рр. , культурна спадщина України зазнала нових втрат. У цей час значну кількість культурних цінностей було вивезено за межі України. Їх вивозили власники за кордон подалі від кривавих подій. Вивозили спритні перекупники, що скуповували цінне майно, награване бандами та селянами в покинутих поміщицьких садибах. За свідченнями сучасників, у той час «чорні» ринки були переповнені цінними скульптурами, картинами, старовинною зброєю, виробами з золота та срібла, рукописами та стародруками, архівними документами. Вивозили культурні цінності окупаційні

війська, які грабували музеї та приватні колекції. Зрештою, вивозили пам'ятки культури уряди, змушені евакуюватися внаслідок неодноразових змін свого становища в Україні.

Мельник, В. Національно-культурна політика Центральної Ради [Текст] / В. Мельник, Д. Розовик // Генеза.-1994.- № 2.- С. 120.

Нестуля, О.О. До питання про охорону пам'яток культури за Директорії [Текст] /О.О. Нестуля // Укр.іст. журн.- 1994.-№ 6.- С.115.

Нестуля, О.О. Охорона пам'яток України за Гетьманату (1918 р.) [Текст] / О.О. Нестуля // Укр.іст. журн.- 1994.- № 1.- С.101.

Процес зародження і становлення державної пам'яткоохоронної системи в Україні розпочався за доби Центральної Ради. У 1917 р. в Києві було створено Центральний комітет охорони пам'яток старовини і мистецтва, який підніс пам'яткоохоронну роботу до рівня державної ваги, поєднавши її з громадською діяльністю. Характерною особливістю періоду Гетьманату було те, що в пам'яткоохоронній практиці набули поширення ідеї збереження найвизначніших пам'яток українського народу, створення міжвідомчих комітетів по догляду за ними. У період Директорії більшість краєзнавчих програм та лозунгів залишилась нереалізованою. Але, незважаючи на скрутне становище, був збережений відділ охорони пам'яток Головного управління мистецтв та національної культури Української Народної Республіки.

У 1920-х роках політичні та соціально-культурні умови організації пам'яткоохоронного руху в Україні були неоднозначні. Панувало національне піднесення.

Наприкінці 1920-х років змінюється організаційний напрям у пам'яткоохоронній сфері, починається процес реорганізації центральних органів охорони пам'яток та згортання краєзнавчого руху в республіці.

Образотворче мистецтво 1917–1921 років

Національно-демократична революція і жорстока збройна боротьба за захист її завоювань були складною сторінкою в новітній історії українського образотворчого мистецтва. Підчас війни загинули великі художні цінності: картини, скульптури, монументи, архітектурні ансамблі. Але разом з тим побачили світ художні твори, що несли на собі відбиток часу.

Мабуть, одна з найбільш важливих подій було відкриття Академії мистецтв (5 грудня 1917 р.), активно цьому сприяли М. Грушевський - голова Центральної Ради, І. Стешенко — генеральний секретар освіти, М. Біляшівський — директор Київського міського музею, інші визначні політичні діячі, художники, вчені. Першим її ректором було обрано Г. Нарбута; тут читали лекції професори — О. Мурашко, А. Маневич, М. Бурачек, М. Бойчук, В. Кричевський, М. Жук.

Тісні творчі стосунки з Академією підтримувало багато відомих українських художників, які представляли різні школи та напрями у живопису. Наприклад, М. Бойчук очолив відділ монументального живопису, в який увійшли В. Седляр, С. Налепський, І. Падалка. Цей відділ почав називатися школою «бойчукістів», для якої було характерне відображення у мистецтві подій реального життя, наповнених динамікою і драматизмом, багатогранною композицією, пластикою, глибоким філософським змістом тощо.

У інших мистецьких школах у цей період активно працювали О. Архипенко, І. Бурячок, В. Заузе, В. Різниченко, І. Труш та багато інших художників.

При Академії мистецтв було засновано Українську національну картинну галерею, її основою у момент заснування стали картини українських і зарубіжних малярів XVI—XIX ст. з особистих колекцій Г. Павлуцького, Д. Антоновича, В. Щавінського та полотен, закуплених на виставках та аукціонах художників з різних країн світу.

Активну творчу роботу вели скульптори О. Архипенко, Ф. Балавенський, І. Кавалерідзе, М. Гельман, А. Страхов, М. Паращук, П. Вітович та ін.

Так, О. Архипенком були створені скульптури «Солдат» (1917), «Постать» (1920)

тощо; І. Кавалерідзе — монумент Т. Шевченка у Ромнах (1918); М. Паращуком — галерею скульптурних портретів В. Стефаніка, І. Франка, Х. Ботєва, Д. Благоєва та ін.

Українські митці у наступні десятиліття створили чимало скульптурних і архітектурних монументальних творів, які увійшли у скарбницю національного й світового образотворчого мистецтва.

Олександр Порфирович Архипенко — український та американський скульптор і художник, один із основоположників кубізму в скульптурі. Почесний член Об'єднання митців-українців в Америці та дійсний член Американської Академії Мистецтва і Літератури.

Курнилович, О. Українець Архипенко – феномен такого ж рівня, як і Пікассо [Текст] / О. Курнилович // Червний гірник.-2006.- 17 січня.- С.3.

Гончар, Л. Олександр Архипенко: доля і творчість [Текст] / Л. Гончар, Р. Найда // Київ.-1996.-№ 1-2.

Михайло Львович Бойчук — український художник, маляр-монументаліст, засновник самобутньої школи українського мистецтва «бойчукізм», лідер групи «бойчукістів». Один із засновників монументального мистецтва України ХХ століття. Представник Розстріляного відродження.

Чорна, С. Сталінський режим знищив мистецьку школу Бойчука і його учнів [Текст] / С. Чорна // Голос України. — 2020. — № 130(7387) 29 липня. — С.12.

Про видатного українського митця-монументаліста, графіка, фундатора потужної школи художників-бойчуківств Миколу Бойчука.

Манченкова, О. Пуля в фінале [Текст] / О. Манченкова [Текст] // Корреспондент.-2011.-№ 44.- С.62.

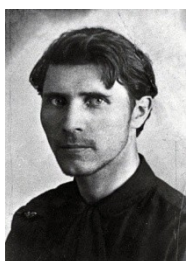
Художник Михайло Бойчук разом з групою соратників на початку ХХ століття зробив Україну однією з центрів образотворчого мистецтва.

Михайло Іванович Жук — український графік, живописець, кераміст, поет, перекладач і педагог член Асоціації революційного мистецтва України, Асоціації художників Червоної України у 1920-х роках та Спілки художників України з 1947 року; проректор Одеського художнього інституту.

Скорик, Б. Трикрилля Михайла Жука [Текст] / Б. Скорик // Літ. Україна.-2013.-24 жовтня .- С.16.

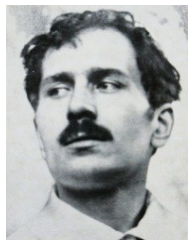
Зеленська, І. «Білим і чорним хотів би я бути» [Текст] / І. Зеленська // Дивослово .-1994.-№ 4.- С.55.

Іван Петрович Кавалерідзе – український скульптор, кінорежисер, драматург, сценарист, художник кіно.

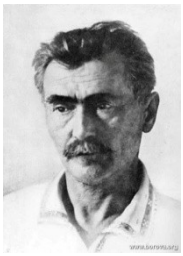
Туглук, В. Творив мистецтво, не підвладне часові [Текст] / В. Туглук// Урядовий кур'єр.-2017.- 15 квітня .- С.7.

Махун, С. Два епізода из життя Івана Кавалерідзе [Текст] / С. Махун // Зеркало недели.-2017.- № 21.- С.15.

Федір Григорович Кричевський - український художник і педагог, заслужений діяч мистецтв УРСР (з 1940). Один із засновників і перший ректор Української академії мистецтва.

Черкаська, Г. Федір Кричевський: вірний сану українського художника [Текст] / Г. Черкаська // Голос України .- 2015.- 23 липня .- С.17.

Василь Григорович Кричевський — український маляр, архітектор, графік. Був патріархом великої родини Кричевських, яка дала українському мистецтву ряд видатних особистостей.. Побіч малярства, у якому Василь Кричевський був типовим представником ліричного «українського імпресіонізму», графіки, де він пов'язував сучасність із здобутками книжкових прикрас 17—18 століть, виконавши в цьому дусі, між іншими цінними працями, проект прийнятого Центральною Радою українського державного герба, його вважають творцем нового українського стилю в архітектурі.

Лебедев, Г. Витоки творчості Василя Кричевського [Текст] / Г. Лебедев // Народна творчість та етнографія.- 1994.- № 2-3 .- С.35.

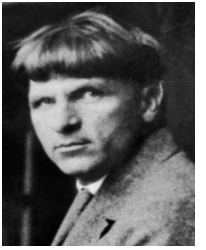

Георгій (Юрій) Іванович Нарбут — український художник-графік, ілюстратор, автор перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок). Один із засновників і ректор Української Академії Мистецтв.

Шама, О. Отец денег: биография художника-модника, создавшего дизайн первой бумажной гривны [Текст] /Олег Шама // Пусть говорят. — 2021. — № 24(199) 16 червня. — С.8.

Біографія всесвітньо відомого українського художника Георгія Нарбута, який в 1917 році створив дизайн перших паперових гривень.

Воронова, М. Георгий Нарбут: сочиняя себя [Текст] / М. Воронова // Личности.- 2016.- № 10.- С.26.

Іван Іванович Падалка — український художник та педагог доби Розстріляного відродження. Учень Опанаса Сластіона та Михайла Бойчука. Професор живопису Київського художнього інституту. Автор теоретичних праць у журналах «Нове мистецтво», «Мистецтво». Жертва сталінських репресій 1930х рр. Убитий разом із В. Седляром та вчителем М. Бойчуком.

Клейменова, О. Понівечений світ Івана Падалки [Текст]/ О. Клейменова// Віче.- 2014.- № 19.- С.71.

Городинець, І. Грушевський проти Бойчука та бойчукістів [Текст] / І. Городинець // Україна.-1994.- № 21/22.- С.22.

Іван Іванович Труш — український живописець-імпресіоніст, майстер пейзажу і портретист, мистецький критик і організатор мистецького життя в Галичині. Його називали поетом кольору та Сонця.

Джулай, Д. «Стояти ногами на нашій землі...» [Текст] / Д. Джулай //Літ. Україна.-2012.- 19 липня.- С.16.

Театральне та музичне мистецтво доби революції

Прагнучи розвитку українського театрального мистецтва, Центральна Рада заснувала Український національний театр (режисер І. Мар'яненко), який мав власний хор і оркестр.

У жовтні 1918 р. на його основі уряд утворив Державний народний театр під керівництвом П.Саксаганського. До цієї трупи увійшли М.Заньковецька, Л.Ліницька, Б.Романицький, О.Корольчук та інші відомі актори. Новий театр у своїй діяльності схилявся до реалістичної школи К.Станіславського і Б.Немировича-Данченка. У репертуарі цього театру переважала українська класика «Запорожець за Дунаєм», «Назар Стодоля», «Сава Чалий», «Наймичка», «Безталанна». Працював колектив у Троїцькому народному домі.

На 1918 рік припадає розквіт діяльності театру «Студія», який працював під керівництвом трагедійної актриси, режисера і педагога С.Висоцької і ставив п'єси Г.Ібсена,

П.Корнеля, М.Метерлінка та ін. Театр мініатюр виступав на сцені театру Бергонье театр «Конюшня», відомий ще під назвами «Театр під мостом», «Український драматичний колектив» – у Клубі залізничних службовців на Хрещатику.

Для підготовки митців сцени й організаторів театрального мистецтва Генеральний секретаріат Центральної Ради створив школу з підготовки професійних артистів, режисерів, налагодив випуск тижневика «Театральні вісті».

Становлення національного сценічного мистецтва Центральна Рада тісно пов'язувала з розвитком народної музики, музичної освіти й хореографії. З її ініціативи було засновано Український національний хор (диригент К. Стеценко). Відкрито у Києві загальноукраїнські курси з підготовки співаків хору, музикантів, хореографів. У губернських центрах і в ряді великих промислових міст засновано загальноосвітні музичні школи.

Багато зробив для розбудови української культури гетьман П. Скоропадський. Відкривались українські університети, бібліотеки, театри. Зокрема, у 1918 р. було засновано Український театр драми та опери, Державний симфонічний оркестр. Було відновлено театр української драми, відкрито Молодий театр Л.Курбаса (Київ), театр на чалі з Г.Юрою (нині І.Франка), державний симфонічний оркестр. Відомими стали композитори Б. Лятошинський, М. Леонтович, Г.Верьовка.

Завдяки зусиллям музичного відділу гетьманського уряду було створено Перший український національний хор у Києві під керівництвом Олександра Антоновича Кошиця (1875 – 1944) – визначного українського диригента і композитора. На початку січня 1919 р. він спільно з К. Стеценком організував у Києві за дорученням С.Петлюри Українську республіканську капелу, яка з величезним успіхом виступала в Австрії, Чехії, Польщі, Німеччині, Франції та інших країнах Західної Європи й Америки.

Заслуговує на увагу Молодий театр, який очолив великий майстер театрального мистецтва, видатний режисер пореволюційної доби, основоположник нового напрямку в історії українського театрального мистецтва Лесь Курбас. Однодумцем і помічником його був Гнат Юра. Трупа театру складалася з молодих акторів. Керований Л. Курбасом театр категорично пориває з традицією старого побутового театру, орієнтує його на модерні течії західноєвропейського театру. Свій перший сезон театр відкрив п'єсами "У пущі" Лесі Українки і "Затоплений дзвін" Г. Гауптмана. Справжньою несподіванкою для театралів стали постановки трагедії "Цар Едіп" Софокла та поеми "Гайдамаки" Т. Шевченка.

У Харкові на базі російської оперної антрепризи відкрилася Перша народна опера та Перша дитяча опера.

У театрах Києва, Харкова та інших міст країни працювали видатні майстри сцени М. Заньковецька, П. Саксаганський, Г. Юра, М. Крушельницький, І. Мар'яненко, А. Бучма, В. Василько, Б. Романицький, Г. Затиркевич-Карпинська, І. Замичковський, Г. Борисоглібська, О. Загаров, Ф. Левицький, Л. Ліницька, О. Ватуля, Ф. Барвінська та ін.

Бугаєва, О. Визначні постаті музичної культури України [Текст] / Олена Бугаєва // Бібліотечний вісник. — 2018. — № 6(248). — С.34.

Автобіографічні документи видатних українських музикантів, учених, громадських діячів - О.Т. Дзбанівського і Л.Л. Лісовського.

Іваницька, С. Віктор Обюртен, Лесь Курбас, Сергій Єфремов: роздуми про майбутнє мистецтва в роки революцій та катастроф [Текст] /С. Іваницька, Т. Демченко // Дивослово. — 2018. — № 4(733) квітень. — С.57.

Жадан, Л.В. Українське національне мистецтво [Текст] / Л.В. Жадан // Позакласний час.-2002.-№ 4.- С.87.

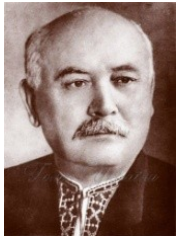
Ганна Іванівна Борисоглібська (справжнє прізвище Сидоренко-Свидерська) — українська акторка театру та кіно. Народна артистка УРСР.

Вергеліс, О. Анна Борисоглебська: свекровь и мать [Текст] / О. Вергеліс // Зеркало недели.-2017.-№ 40.- С.14.

Амвросій Максиміліанович Бучма — український актор і режисер. Разом із Гнатом Юрою — фундатор Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка.

Гайдабура, В. Театральна легенда [Текст] / В. Гайдабура // Культура.- 2016.- № 10.- С.14.

Григорій Гурійович Верьовка — талановитий хормейстер, диригент, композитор і дослідник українського музичного фольклору. Він спирався у своїй творчості на традиції народного співу та на носіїв цієї традиції. Збагачував хоровий стиль засобами музично-інструментального й хореографічного мистецтва, застосував елементи театралізації, сценографії. Та найголовніше — Верьовка усвідомлював хор як художню цілісність.

Єгорова, З. Він в пісню душу перелив [Текст] / Зоя Єгорова // Голос України. — 2020. — № 218(7475) 25 листопада. — С.11.

Великий українець Григорій Веревка человек, с которым мечтал спеть Пол Маккартни и которого обожал Бандера [Текст] // Пусть говорят. — 2019. — № 44(114) 30 октября. — С. 9.

Ким дійсно був Григорій Верьовка, на честь якого назвали народний хор.

Гордійчук, М. Школа народного хорового співу [Текст] / М. Гордійчук // Народна творчість та етнографія.-1993.-№ 5-6.- С.3.

Народний хор ім. Г. Верьовки.

Марія Костянтинівна Заньковецька (справжнє прізвище — Адашовська) — українська акторка і театральна діячка, провідна зірка українського театру кінця XIX і початку XX століть. Народна артистка Української РСР (1922).

В сучасній українській традиції входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України.

Кривда, М. Зірка, що з'являється раз на століття [Текст] / Марина Кривда // Голос України . -2021. -№ 191 (7691) 7 жовтня. — С.16.

Черкаська, Г. Українські Тристан та Ізольда [Текст] / Г. Черкаська // Голос України. — 2018. — № 232-233 (6987-6988) 6 грудня. — С.11.

Еталон кохання, яких чари любові з'єднали на 60 років: Марія Заньковецька та Микола Садовський.

Шекет, Ю. Марія Заньковецька: заручена зі сценою [Текст] / Юлія Шекет // Жінка. — 2018. — № 7/8 липень-серпень. — С.14.

Галабутська, Г. Увійди в мій дім [Текст] / Г. Галабутська / Дивослово.-1994.- № 12.- С.43.

Олександр Антонович Кошиць — український хоровий диригент, композитор, етнограф та письменник-мемуарист.

Кривда, М. Олександра Кошиця вшанували на його малій батьківщині [Текст] / Марина Кривда // Голос України. — 2020. — №170(7427) 17 вересня. — С. 14.

Про вшанування 145-ї річниці з дня народження українського композитора і диригента О. Кошиця, організатора Української республіканської капели, яка в часи УНР виступала на краєвих світових сценах.

Лесь Курбас (повне ім'я — Олександр-Зенон Степанович Курбас) — український режисер, актор, теоретик театру, драматург, публіцист, перекладач. Народний артист УРСР(1925).

Бобошко, Ю. Режисер Лесь Курбас [Текст] /Ю. М. Бобошко. — Київ : Мистецтво, 1987. — 198 с : іл.

Коломієць, Р. Г. Лесь Курбас [Текст] / Р.Г. Коломієць. - Харків : Фоліо, 2020. -121с.-(Знамениті українці).

Левицька, Л. Артист з кулею у серці [Текст] / Л. Левицька// Голос України .- 2012.- 25 лютого.- С.14.

Леонтович Микола Дмитрович — український композитор, хоровий диригент, піаніст, педагог, збирач музичного фольклору, громадський діяч.

Автор широковідомих хорових обробок українських народних пісень «Щедрик», «Дударик», «Козака несуть», «Ой з-за гори кам'яної» та інших. Його різдвяна колядка «Щедрик» перекладена багатьма мовами і відома у англomовному світі як «Carol of the Bells».

Мірошник, Г. Про творця "Щедрика", щедрих серцем людей і черстві душі [Текст] / Г. Мірошник // Голос України. — 2019. —

№ 105(7111) 6 червня. — С.5.

Загибель українського композитора Миколи Леонтовича.

Приходько, Д. Незнаменитый украинец [Текст] / Д. Приходько// Личности.- 2015.- № 9.- С.48.

Кузик, В. Архіви розповідають [Текст] / В. Кузик // Українська культура.- 1996.- № 6.- С.31.

Борис Миколайович Лятошинський — український композитор, диригент і педагог, один із основоположників модернізму в українській класичній музиці. Неодноразовий член журі міжнародних конкурсів, активний працівник у керівних органах Спілки композиторів України і в Київській консерваторії, Лятошинський виховав нову плеяду композиторів: І. Шамо , В Сильвестрів, І. Карабиць, Є. Станкович, О. КАНерштейє, М. Попов.

Шпак, В. Замість «Золотого обруча» - терновий венець [Текст] / В. Шпак// Урядовий кур'єр.-2014.-

27 грудня.- С.18

Панас Карпович Саксаганський (справжнє прізвище — Тобілевич – визначний український актор, режисер, драматург і педагог школи Марка Кропивницького, один з корифеїв українського побутового театру. У своєму сценічному псевдонімі Саксаганський увічнив батьківщину матері Євдокії — вона походила з містечка Саксагань.

Гриневич, В. "Счастливая внешность..." [Текст] /Віктор Гриневич // Голос України. — 2019. — № 92(7098) 18 травня. — С.15.

Юра Гнат Петрович — український театральний режисер, актор театру і кіно. Народний артист УРСР, народний артист СРСР (1940).

Качанова, О.М. Гнат Юра: Корифей українського радянського театру [Текст] / О.М.. Качанова // Шкільна бібліотека.-2013.-№ 1-2.- С.67.

Кіномистецтво України 1917–1921 рр.

У період діяльності Центральної Ради було закладено основи українського кіномистецтва. Влітку 1917 р. Центральна Рада поставила перед урядом завдання створити в Україні всі умови для перетворення кіно з техніко-розважального видовища в документальне, наукове й художнє кіномистецтво. Реалізуючи державну політику у сфері кіномистецтва, восени 1917 р. уряд розробив заходи щодо створення матеріально-технічної бази національного кіно. На екрані з'являється чимало художньо-документальних картин з українською тематикою, екранізується багато казок для дітей та наукових кінофільмів для студентів, що було досить передовим явищем на той час для країн світу.

Уряд Центральної Ради видає розпорядження щодо створення в містах і великих селах мережі стаціонарних кінотеатрів та обладнання приміщень для показу кінофільмів. У Києві було відкрито один із перших стаціонарних кінотеатрів з усіма технічними вимогами і створенням належних умов для перегляду кінофільмів глядачами.

Отже, державною політикою Центральної Ради і її урядом були закладені матеріальні і культурні основи будівництва національного кіномистецтва. Але це був лише початок великомасштабної роботи керівництва держави щодо розвитку державного управління кінематографії в Україні, яку далі продовжив уряд Української держави гетьмана П.Скоропадського.

У серпні 1918 року з'являється наказ Павла Скоропадського про українізацію кіно. На виконання цього указу була створена перша українська державна організація в галузі кіно — кінокомпанія «Українфільм». У часи окупації України СРСР факт існування студії «Українфільм» у 1918—1919 роках приховувався, а українські кіноісторики вперше дізналися більше про неї лише після проголошення незалежності України в 1991 році та відкриття доступу до закритих архівів.

На базі «Українфільм» почали розроблятися постановки фільмів «Брехня», «Чорна пантера» за Володимиром Винниченком, а також «Вітер з півночі», «Кармелюк», «Чорна рада». Внаслідок недовготривалості існування УНР, «Українфільм» проіснував лише рік з серпня 1918 по серпень 1919 р.

За 1918 – 1920 рр. кінематографісти, які в основному об'єднувалися навколо новостворених Київської та Одеської кіностудій, випустили у світ художні кінофільми режисерів Л.Старицької-Черняхівської («Вітер з Півночі», «Розбійник Кармелюк»), М.Замкового («Прозрівший»), А.Нефедова («Жертви позвали»), А.Архана («Червоний Кобзар»), хроніко-документальні – «Шевченкове свято», «Сон Тараса», «Випуск першої української гімназії», «Життя Донбасу» (всього близько 500 найменувань). Таким чином, у 1917 – 1920 рр. в Україні почали формуватися основи національного кіномистецтва та кіноіндустрії.

Безклубенко С. Українське кіно : начерк історії / С. Д. Безклубенко. - Київ : Альтерпрес, 2004. - 189 с.-(Біб. серія).

Основу даної книги становлять тексти лекцій, читаних для студентів. Тут висвітлюються найважливіші факти та явища столітньої історії українського кіномистецтва. Книга може бути посібником для студентів вузів культури і мистецтва, які професійно вивчають кіномистецтво, викладачів, аспірантів, та всіх, хто цікавиться історією вітчизняної художньої культури.

Брюховецкая, Л. Украинское кинопроизводство в 20-е годы: конкуренция и антогонизм [Текст] / Л. Брюховецкая // Зеркало недели.-2017.- № 6.- С.15.

Олександр Петрович Довженко — український радянський письменник, кінорежисер, кінодраматург, художник, класик світового кінематографа.

Марочко, В. І. Олександр Довженко. Зачарований Десною [Текст] /В. І. Марочко. — Київ : Парламентське вид-во, 2019. — 572 с. — (Славетні постаті України).

Панасенко, Т.М. Олександр Довженко [Текст] /Т.М. Панасенко. — Харків : Бібколектор, 2020. — 120 с.

Чепурний, В. Гомер кінематографії [Текст] /Василь Чепурний // Голос України. — 2019. — № 172(7178) 11 вересня. — С. 4.

Власенко, С. Геній українського кіно[Текст] / С. Власенко // Голос України.- 2014.-10 вересня.- С.10.

Література доби революції

У часи революції 1917 – 1920 рр. значна увага приділялася розвитку української літератури і книговидавництва. Напередодні революційних подій українська література перебувала у досить складному становищі: по-перше, її корифеї пішли з життя якраз незадовго до Лютневої революції (Л.Українка, І.Франко, М.Коцюбинський), по-друге, багато талановитої творчої молоді воювало на фронтах (С.Васильченко та ін.), по-третє, значна частина відомих українських літераторів (О.Кобилянська, Л.Маркович, В.Стефаник, М.Черемшина) жили в Західній Україні і були позбавлені можливості брати участь у літературному процесі Східної України.

Пожвавлення літературного життя почало спостерігатися з березня 1917 р. У цей час виникають приватні й кооперативні видавництва («Друкар», «Криниця», «Час» та інші), що друкували нові твори українських науковців, письменників і критиків, які відображали вибух національно-визвольного руху, соціалістичні ідеї, культивували піднесення національної свідомості, відстоювали ідеї чистого мистецтва, просвітительства.

Принциповим питанням, що постало перед митцями нової літератури, стало збереження традицій класичної спадщини. Поезія Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки – це той ґрунт, на якому формувалися і визріли П.Тичина, В.Чумак, В.Сосюра, М.Рильський та інші.

Молоді поети і прозаїки групувалися навколо численних літературних студій і гуртків, редакцій газет і журналів, літературних альманахів.

Найпомітнішими творами української літератури періоду національно-визвольних змагань були книги віршів «Плуг» та «Сонячні кларнети» П.Тичини, «Червоний заспів» В.Чумака, «Удари молота і серця» В.Еллана-Блакитного, «Червона зима» В.Сосюри, «Мої коломийки» І.Кулика. Помітними стали прозові твори С.Васильченка, А.Головка, М.Ірчана, Г.Коцюби, П.Панча, О.Вишні, С.Пилипенка та ін.

Важливою умовою розвитку літератури стало надання Центральною Радою українській мові статусу державної (березень 1918 р.) та проведення українізації адміністративного апарату й суспільно-політичного життя українськими урядами. Прагнучи повернути на свій бік якомога більше письменників, уряд Скоропадського прийняв ухвалу про визнання могили Т.Г.Шевченка національною власністю.

За часи Гетьманату була опублікована наукова праця І.Огієнка «Українська культура», роман «Повія» П.Мирного, переклади східних поетів А.Кримського, твори О.Кобилянської, С.Васильченка, В.Стефаника, М.Рильського, Х.Алчевської та багатьох інших як досвідчених, так і молодих українських прозаїків, поетів і перекладачів. Це був «Літературно-критичний альманах» та окремі поетичні збірники.

Активно в будівництво нової культури ввійшов Пролеткульт. Письменників ця культурно-освітня організація приваблювала своїм гаслом – «Творити революційне

мистецтво!» У 1919 – 1920 рр. членами Проліткульту були В.Коряк, В.Еллан-Блакитний, С.Пилипенко, В.Сосюра, М.Майський. Згодом вони залишили цю організацію.

Тоді на Україні основними були напрями: романтизм(яскравими представниками якого були О.Олесь(Кандиба), І.Блакитний, В.Сосюра),неокласицизм (М.Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара, Ю. Клен), символізм(П.Тичина, Я.Савченко, Д.Загуд),панфутуризм(М. Семенко)

Нелегко складалася творча доля українських письменників і поетів. Чимало обдарованих поетів, серед яких О. Олесь, змушені були назавжди залишати Батьківщину.

Підпалій, А. Рідкісні поетичні видання маловідомих авторів 1917—1918 років зі спецфонду Книжкової палати України [Текст] / Андрій Підпалій, Ольга Устіннікова // Вісник Книжкової палати.-2019.- №7.- С.41

Статтю присвячено дослідженню одного з найцікавіших періодів в історії української літератури, а саме 1917— 1918 рр., на матеріалі рідкісних поетичних видань маловідомих авторів зі спецфонду Книжкової палати України.

Слабошпицький, М. Тіні в дзеркалі [Текст]: фрагменти із мемуарної книжки / М. Слабошпицький // Київ. — 2018. — № 3-4. — С.2-40.

Спогади про письменників В. Сосюру, В. Дончика, М. Вінграновського.

Брюховецкая, Л. Украинские писатели и кино 20-х [Текст] / Л. Брюховецкая // Кур'єр Кривбасу .-2017.- № 329-331.- С.276-286.

Панченко, В. Київські «табунки» 1919-1920 років: розділ з майбутньої книги про Миколу Зерова [Текст] / В. Панченко// Курер Кривбасу.-2017.- №326-328.- С.151-187.

Літературні гуртки

Луцій, С. «Ланки» в літературному дискурсі 20-х років ХХ століття [Текст] / С. Луцій // Дивослово.-2012.- № 7.- С.50.

Літературна організація 20-х років «Ланка» (з 1929 року – МАРС)

Церна, Г. Донкіхоти двадцятих [Текст] / Г. Церна // Дивлслово.-1998.- № 6.

Олександр Олесь (Кандиба) вважається одним з найяскравіших українських поетів ХХ ст. Громадський пафос, безмежна любов до України і тонкий ліризм пронизують поезію Олександра Олесь. Класикою української літератури став його поетичний цикл «З щоденника. Р.1917», до якого увійшов і вірш «Живи, Україно, живи для краси». Покладений Кирилом Стеценком на музику він став гімном українського національного відродження. У 1919 р. разом з військами Директорії дійшов до західного кордону. Потім подався до Будапешта і Відня. З 1924 р. працював у Празі, де прожив останні 20 років життя.

Жулинський, М. Олександр Олесь: Творив в ім'я краси, гармонії та ідеалу [Текст] / М. Жулинський // Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям / М. Жулинський.- К.:Либідь,2011.- С.251-264.

Рудик, С. Київське фахове середовище Олександра Олесь [Текст] / С. Рудик //Літературна Україна .-2011.- 7 квітня.- С.11.

Володимир Сосюра служив у військах С. Петлюри до лютого 1920 р. Потім став червоноармійцем, вступив у більшовицьку партію. У 1920 р. була надрукована його поетична збірка «Червона зима». З нею В. Сосюра увійшов у велику літературу. Талант поета зміцнів у радянську добу, але українська національна революція наклала свій відбиток на всю подальшу творчість. Звинувачення в «українському буржуазному націоналізмі» переслідували визнаного метра української літератури і в кінці життя.

Романько, В. ...Як я тоді декламував! [Текст] / В. Романько //Літературна Україна.-2009.-31 грудня .- С.2.

Маловідомі епізоди перебування В. Сосюри в гайдамаках та у війську Симона Петлюри

Костюченко, В. Від «Червоної зими» до «Серця» / В. Костюченко [Текст] // Вітчизна.-1998.- №11-12.- С.122.

Павло Тичина у 1917 р. закінчив Київський комерційний інститут і почав працювати в газеті «Нова Рада». У 1918 р. вийшла з друку його перша поетична збірка «Сонячні кларнети». Вона вразила багатьох глибоким ліризмом і новаторською формою. 1920 р. були надруковані дві збірки молодого поета — «Плуг» і «Замість сонетів і октав».

Жулинський, М. Павло Тичина: «В душі я ставлю світлий парус...» [Текст] / М. Жулинський // Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям / М. Жулинський.- К.: Либідь, 2011.- С.369-385.

Могілянський, М. П. Тичина (страничка из истории новой украинской поэзии) [Текст] / М.П. Могілянський // Слово і час.-2009.-№ 5.- С.104.

Гуменюк, В. Творчість Павла Тичини в контексті мистецьких віянь його доби [Текст] / В. Гуменюк // Дивослово.-2005.-№ 5.- С.56.

Моторнюк, І. Павло Тичина: триумф і трагедія [Текст] / І. Моторнюк // Дзвін.-2001.-№ 1.- С.134.

Стус, В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави) [Текст] / В. Стус // Київ.-1999.- № 1.

Поет **Василь Чумак** (член партії боротьбистів) був розстріляний денікінцями у київському підпіллі в 1919 р.

Після смерті з'явилася перша і остання збірка 18-річного поета — «Заспів». Вона показала всю силу його літературного обдарування.

Шпак, В. Більшовики зрадили, денікінці стратили [Текст] / В. Шпак//Урядовий кур'єр.-2014.- 15 листопада.- С.18.

Реп'ях, С. Життя як спалах [Текст] / С. Реп'ях// Урядовий кур'єр.-2001.- 13 січня.- С.6.

Василь Еллан-Блакитний (у минулому один із лідерів партії боротьбистів) належав до когорти знакових політичних, громадських, культурних діячів, письменників та журналістів України 1920-х. Попри те, що він був членом ЦК КП(б)У, головним редактором урядової газети «Вісті ВУЦВК», головою Держвидаву України, – в національній історії залишився насамперед як талановитий невтомний і відданий організатор культурного й літературного життя, без якого годі уявити ту бурхливу й неоднозначну добу. За життя була опублікована лише одна малесенька збірка поета з симптоматичною назвою: «Удари молота і серця» (1920).

Дзюба, І. Він є у житті України [Текст] / І. Дзюба// Голос України.-1997.- 23 січня.

Ільєнко, І. З Україною в серці [Текст] / І. Ільєнко // Урядовий кур'єр.-1994.- № 6.

Сосновська, Т. Він поспішав поєднуючи непоєднуване [Текст] / Т. Сосновська // Голос України.-1994.-15 березня.

На початку визвольної війни **Григорій Чупринка** був уже відомим поетом. Творчість його перервалася у 1921 р. Своє життя він віддав у боротьбі з більшовиками за самостійну Україну.

Жулинський, М. Григорій Чупринка: Поетичний метеор на українському видноколі [Текст] / М. Жулинський // Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям / М. Жулинський.- К.: Либідь, 2011.- С.265-288.

Никанорова, О. Лиха доля поета [Текст] / О. Никанорова//

Урядовий кур'єр.-2004.- 10 грудня.-С.8.

Бойко, Ю. Грицько Чупринка: Я знаю, я вірю – життя переможе [Текст] / Ю. Бойко// Дивослово.-1999.-№ 2.- С.55.

Серед прозаїків, які розпочали свій творчий шлях у ці буремні роки, ми бачимо багатьох, хто став пізніше класиком української радянської літератури. Це — А.Головко, О. Донченко, Іван Ле, Остап Вишня, С.Скляренко.

Андрій Головко, один із основоположників української радянської літератури. Воював в Армії Української Народної Республіки за незалежність України. У 1920 році вступив добровольцем до Червоної армії. Почав літературну діяльність збіркою поезій "Самоцвіти" (1919), пізніше приєднався до спілки селянських письменників "Плуг".

Богуцька, Н. Особливості таланту, особливості вдачі [Текст] / Н. Богуцька // Слово і час.-1995 .- № 7.- С.69.

У добу Української революції **Остап Вишня** (Павло Губенко) завідував медико - санітарною управою міністерства шляхів Української Народної Республіки, в 1919 р. дебютував у газеті "Народна воля", де за підписом Павла Грунського з'явився фейлетон про українські міністерства: шляхів - без шляхів, фінансів - без фінансів, військове - без війська.

Восени 1920 р. Остапа Вишню заарештували й ув'язнили в підвалах більшовицьких катівень, звідки у квітні 1921 р. його визволив В. Блакитний - головний редактор газети "Вісті ВУЦВК". Остап Вишня виступив новатором у жанрі гумористичного портрета. Він створив іронічні "мистецькі силуети" О. Довженка, В. Василька, Леся Курбаса, Г. Юри, Ю. Шумського та ін.

Вітвіцька, Ю. Остап Вишня. Трагізм творчої долі українського гумориста. "Моя автобіографія" [Текст] / Ю. Вітвіцька // Вивчаємо українську мову та літературу. — 2020. — № 31-33(611-613) листопад. — С.46.

Шпак, В. Він не зрадив правду [Текст] / В. Шпак // Урядовий кур'єр.-2014.- 13 листопада.- С.11.

Видавнича справа періоду визвольних змагань 1917–1921 рр.

Справжній ренесанс української періодики пов'язаний з Українською революцією 1917-1920 рр. та відновленням української державності. До 1917 р. в Україні

27 більшість складала російськомовні видання. І лише з початком революції 1917 р. в Україні, особливо в період створення і становлення Центральної Ради, Української Народної Республіки, в руслі відродження української державності засновуються нові українські видання,

відкриваються можливості для їх вільного розвитку.

Великий обсяг роботи здійснила Центральна Рада з налагодження видавничої справи. За її участю було засновано 80 україномовних газет і журналів, масовими тиражами вийшло 680 найменувань навчальної, історичної, художньої, суспільно-політичної, технічної та іншої літератури. Українська періодика цього часу дуже різноманітна як за змістом, так і за напрямками. Це - державні, партійні, військові, профспілкові, кооперативні, просвітницькі, релігійні й інші видання.

Демократизація й відродження національно-культурного життя дали поштовх для подальшого розвитку української художньої літератури й поезії. У 1917—1918 рр. великими тиражами почали виходити твори класиків української літератури: І. Котляревського, Т. Шевченка, М. Коцюбинського, В. Стефаніка, П. Грабовського та ін. У цей час побачили світ збірки поезій молодих українських літераторів: «З журбою радість обнялася» О. Олесь; «Хвилі» М. Коноваленка; «Лісові ритми» М. Шаповала. Публікувалися твори М. Рильського, П. Тичини, І. Огієнка, І. Липи, В. Винниченка, М. Грушевського та інших авторів. На

українську мову перекладалися твори Г. Мопассана, Дж. Лондона, О. Бальзака та інших зарубіжних авторів.

Значну увагу Центральна Рада надавала видавництву суспільно-політичної літератури. Таких видань вийшло кілька сотень. Це, наприклад, брошури з працями О. Білоусенка, Б. Грінченка, М. Драгоманова, І. Огієнка, С. Єфремова, С. Русової, М. Міхновського, Є. Чикаленка, в яких розглядалася проблема побудови Української держави, її соціально-економічного й політичного устрою.

Дояр, Л. Пролетарська революція у раних книгодруках радянської України (1919-1927) [Текст] / Л. Дояр // Вісник Книжкової палати. — 2020. — № 4(285) квітень. — С.32-36.

Українські книгодруки першого десятиріччя радянської влади становлять важливий наратив з особливим дослідницьким контентом. Вони вирізняються наявністю оригінальних концепцій, самостійних авторських суджень, нетипових оцінок і розвідницьких міркувань. На тодішньому етапі розвитку історичної науки було поширено меморатний формат викладу знань про революційні події в Україні та застосовано документальний літературний жанр нонфікшн.

Хайло, А. Видання пісенного фольклору 1919-1921 років у спецфонді Книжкової палати України: книгознавчий аспект [Текст] /А. Хайло // Вісник Книжкової палати. — 2020. — № 6(287) червень. - С.22.

Дослідивши частину спецфонду Книжкової палати України можна зробити висновок, що в період 1919-1921 рр. відчутно скоротилася кількість видань традиційного українського пісенного фольклору, тоді як обсяг пропагандистської та ідеологічної більшовицької літератури стрімко зріс.

Шпаргало, Є. Книжкові видання діаспори як джерело вивчення антигетьманського повстання (листопад - грудень 1918 р.) [Текст] /Є. Шпаргало // Бібліотечний вісник. — 2018. — № 6(248). — С.26

Проаналізовані видання, присвячені антигетьманському повстанню 1918 р., що дають можливість побачити різноманітність поглядів на ці події.

Васьківська, О. Державницька політика українських та радянських урядів у сфері книговидавання в роки визвольних змагань. [Текст] / О. Васьківська // Бібліотечний вісник. — 2018. — № 5(247). — С.28-32.

Уряди УНР, УЦР, Гетьманат, Директорія ставили завдання підняти рівень українського книговидавання, виховати власного читача. Більшовики монополювали використовували книговидавництво.